

NAGY LÁSZLÓ:

Friedrich Nietzsche, a "prefasiszta" próféta?

Mára világossá vált, hogy a nácik főideológusai hogyan éltek vissza korábbi filozófusok, művészek gondolataival, műveiken elvégzett csonkítások és erőszakos félremagyarázások révén.

A torz Nietzsche-képnek az elmélyítéséhez még Lukács György is hozzájárult az *"Ész trónfosztása"* és *"Nietzsche és a fasizmus"* című műveivel. Bírálja elődjét: terméketlen dekadenciával, a valóságos lét tagadásával, militarizmussal, gyilkos ösztönök szításával, a monopolkapitalista-imperialista reakció jobboldaliságával. Miért tette ezt Lukács, hisz Nietzsche nem volt se antiszemita, se germanofil örült; csak mert a nácik feláldozták a "haza" oltárán?!

A valódi Nietzsche-kép egészen más, mint amit kései meghamisítói festettek róla. Érzékeny lelkű, és harcos humanista, aki egy kanaszfiú hevességével tör szét mindent, ami korlát, emberi gyengeség, az én önmozgatásának gátja. Az übermensch végtelen horizontjára feszíti fel az emberi értékek gyarló gyengeségében fogant hálóját. Koszmosz méretűvé növeszti az individuumot, amikor azt mondja: *"Az ember kötél, amely állat és emberfölötti ember közé feszítetett, ... veszedelmes általmenés, veszedelmes útonlétel..., hogy ő csak híd, és nem cél..."*.

Mi is akkor Nietzsche szerint a cél? Az, hogy megtalálva az ember a "maga" lényegét (vagyis a transzcendens ént), mert *"kimerületlen, felfedezetlen még mindig az ember"* - társa legyen a Teremtőnek! Ezért mondja azt is: *"ne dugjátok fejetek a mennyei dolgok homokjába, hanem hordozzátok szabadon ezt a földi főt, amely a földnek értelmet teremt!"* *"Az ember olyan valami, aminek fölébe kell kerülni."* Az übermensch nem kötődött sem fajtához, népcsoporthoz, kultúrához, és minden hatalma önmagára irányul, nem politikai, vagy társadalmi jellegű, hiszen *"az ember ott kezdődik, ahol az állam véget ér"*. Tehát nyoma sincs semmiféle totális etatizmusnak, fajelméletnek, militáris agresszióknak. Mondhatnánk, hogy a felsőbbrendű embert a világösztön és az életösztön kettős ereje mozgatja (nyoma sincs a társadalmi kollektívumnak, mindent egy személy végez), hogy próbára tegye magát, összekapaszkodjon a világegésszel, megfelelően legmélyebb természetének.

Látjuk tehát, itt szó sincs tömegpszichózisról, emberirtásról, inkább egy bölcséleti vállalkozásról, ami nem programtervezete, hanem evolúciós állomása a társadalomnak. Helyesebb talán kozmológiai antropológiáról beszélni, ahol az ember ösztöneinek, génjeinek csatornáin keresztül szerves része a kozmosznak, és mindennek közben a tudatában van.